onemocnění, ale i pacienti se SMA, cystickou fibrózou, juvenilní artritidou či po transplantaci orgánů. V ČR jsme aktivní od roku 2009, spolupracujeme s významnými lékařskými pracovišti, např. Klinikou dětské hematologie a onkologie 2. LF UK a FN Motol. Více na **www.spolusodvahou.cz**.

ZDROJE

- MAREŠ, J. Rozdíly ve zdravotním stavu žáků a jejich dopady na fungování žáků ve škole. *Pedagogika*, 2022.
- MAREŠ, J. Škola a kvalita života u dětí a dospívajících. *2. konference Škola a zdraví*, 2006.
- PAPP, Z. K., B. SOMOGYI a S. TÖRÖK. *Bátor Tábor School Program Outcome Effectiveness Study*. 2022.

Mgr. Šárka Gabriel, ředitelka Spolu s odvahou

Hmatové modely otevírají téma kybernetické bezpečnosti dětem se zrakovým postižením

JIŘÍ PRŮŠA, MICHALA RADOTÍNSKÁ

Na počátku byla snaha seznámit s hlavními riziky internetu též uživatele se zrakovým postižením. Výsledkem je sada tzv. hmatových modelů (někdy označovaných jako haptické), které doplňují úspěšnou knihu On-line ZOO z edice CZ.NIC. Díky spolupráci se společností Prusa Research a její dílnou PrusaLab[1] si všechny modely může na 3D tiskárně vytisknout nejen každá škola či organizace pracující s osobami se zrakovým postižením, ale také rodiče, kterým není lhostejné, čemu se jejich děti na internetu věnují.

Přestože by si mnozí mohli myslet, že osoby se zrakovým postižením se s kybernetickými útočníky nesetkávají, opak je často bohužel pravdou. Digitální technologie, jako je mobil, tablet či počítač, jim usnadňují každodenní činnosti. Za pomoci speciálních aplikací či softwaru mohou sledovat videa, číst články, vyhledávat informace a mnoho dalšího. Kvůli omezením ve fyzickém pohybu i zájmových aktivitách mohou mít tendenci v on-line světě trávit více času než jejich vrstevníci.

Jakým nástrahám děti se zrakovým postižením čelí?

Zkušenosti z první besedy nad knihou *On-line ZOO*, která proběhla v ZŠ Jaroslava Ježka věnující se žákům se zrakovým postižením, ukázaly, že tyto děti čelí ve velké míře shodným rizikům jako zdravé děti. Jedná se především o:

- **Závislost na digitálních technologiích**: jak již bylo řečeno, kvůli omezeným možnostem volnočasových aktivit sklouzávají uživatelé se zrakovým postižením často k tomu, že tráví až nadměrně času „na mobilu", a to včetně sledování videí na YouTube, což v jejich případě znamená zejména poslouchání doprovodného zvuku. Proto je třeba s nimi hovořit o zdravém přístupu k digitálním technologiím a zkusit společně definovat rovnovážný stav mezi on-line a off-line prostředím, aby se cítili fyzicky i psychicky dobře. K tomu jim pomůže příběh opičáka Oldy, který sám přijde na to, že digitální technologie mu nenahradí opravdové přátele.

[1] Viz https://prusalab.cz.

- **Kyberšikanu**: je bohužel mnohem větší riziko, že lidé se zrakovým postižením se stanou terčem urážlivých komentářů a příspěvků než jedinci bez jakéhokoli hendikepu. Nebezpečí a útoky jim však hrozí rovněž od jejich spolužáků. Pomocí příběhu pandy Pavla, který se potýká s urážkami ze strany podlých hyen, je možné poukázat na následky kyberšikany a nalézt možnosti řešení nastalé situace. Dále se zde nabízí prostor pohovořit o digitální stopě a o její trvalé existenci ve virtuálním prostoru.
- **Kybergrooming**: z tohoto jevu mají jedinci se zrakovým postižením největší obavy, jelikož je pro ně obtížnější rozeznat, kdy je přes sociální sítě kontaktuje skutečný virtuální kamarád s dobrými úmysly a kdy už se jedná o manipulativní komunikaci s útočníkem, jehož cílem je oběti ublížit. Zde je namístě upozornit na včasné využití pomoci ze strany rodinného příslušníka či asistenta, který může prostřednictvím osvědčených technik ověřit např. pravost profilu či sjednat první on-line hovor. Téma vydávání se za někoho jiného pomůže otevřít příběh malých antilop Agáty a Adama, které se chystá obelstít lev Ludvík.
- **On-line nákupy**: toto téma je pro děti se zrakovým postižením asi nejhůře uchopitelné, je však neméně důležité než ta ostatní. Na příkladu žirafy Žanety lze vysvětlit důležitost čtení (např. pomocí čtečky obrazovky) veškerého textu a hlášení, na které na internetu či v aplikacích narazíme, aby nedošlo k nechtěným nákupům či ke stažení škodlivého softwaru.
- **Sexting**: oproti žákům v běžných školách mají děti se zrakovým postižením mnohem lépe vyvinutý smysl pro ochranu soukromí, přirozeně se ostýchají fotit sami sebe (byť by to zvládli) a největší nebezpečí pro ně tak spočívá v cizích lidech, kteří by je za účelem zesměšnění vyfotili a fotografii zveřejnili na sociálních sítích. Na příběhu tučňáka Tondy, který si svlékl frak, aby se vyfotil v nových plavkách, je možné vysvětlit téma ochrany soukromí a pravidla při zveřejňování fotografií.

Jedním z rozdílů, které jsme díky možnosti porovnání besed v běžné základní škole (autorka jich uskutečnila již na 130) a ve škole pro žáky se zrakovým postižením zaznamenali, je věk cílové skupiny: kniha *On-line ZOO* včetně doprovodné audioknihy je určena především pro předškoláky a žáky 1.–3. ročníku ZŠ (tj. věk 6–8 let), u dětí se zrakovým postižením je možné efektivně cílit na starší skupinu, tedy 8–11 let.

Kde získat knihu a vyrobit model?

Pro děti se zrakovým postižením je vhodné využít audio verzi knihy *On-line ZOO*, která je zdarma ke stažení na stránkách českého Safer Internet Centra.[2] Poslech knihy mohou vhodně doprovodit právě hmatové (haptické) modely, díky nimž si děti jednotlivé postavy z knihy mnohem lépe představí a zároveň mohou rozvinout svoji fantazii.

Všechny modely je možné vytisknout na stolních 3D tiskárnách pracujících se standardizovaným průměrem filamentu 1,75 mm. Při testování haptických modelů realizovaném Neviditelnou výstavou[3] se nejvíce osvědčily modely tištěné na nejnovější Original Prusa MK4[4], která díky nové verzi krokových motorů, lepší řídící jednotce a nové planetární převodovce na extruderu dokáže vytisknout mnohem hladší povrch. Velmi dobrých výsledků však dosahuje též starší model Original Prusa MK3S, který se zabydlel nejen v mnoha českých školách, ale i v rodinách.

[2] Viz https://www.bezpecnyinternet.cz/cs/ke-stazeni/category/knihy/.
[3] Viz https://neviditelna.cz/.
[4] Viz https://www.prusa3d.com/cs/produkt/original-prusa-mk4-2.

Modely jednotlivých postav z knihy *On-line ZOO* je možné bezplatně stáhnout z profilu Safer Internet Centra v databázi Printables.com[5]. Pro vlastní tisk je doporučován kvalitní PLA filament, v případě zmíněných haptických modelů se jednalo o Prusament.

Věříme, že hmatové modely pomohou otevřít často opomíjené téma kybernetické bezpečnosti rovněž u dětí se zrakovým postižením. Jak ukázaly naše postřehy z uskutečněné besedy se žáky ZŠ Jaroslava Ježka, rizika v on-line prostoru se jim bohužel nevyhýbají a v některých aspektech jsou zranitelnější než většinová populace.

Mgr. Jiří Průša, projektový manažer Prusa Research, a. s.

Spolufinancováno Evropskou unií

Ing. Michala Radotínská, projektový koordinátor a lektor CZ.NIC, z. s. p. o.

Jazykové hry pro malé školáky

Svatava Škodová, Markéta Lisá

Publikace Jazykové hry pro malé školáky je **souborem her určených pro výuku češtiny jako cizího jazyka a je zaměřena na děti mladšího školního věku,** tedy na tu skupinu, která herní aktivity v jazykovém vyučování potřebuje nejvíce.

Tyto hry jim otevírají možnosti konfrontace jazykových významů i struktur a mnohonásobného opakování. Radost či zábava, kterou didaktická hra ve výuce žákům přináší, je vnímána jako jeden z nejlepších prostředků výuky dětí.

Pro lepší přehlednost je tato publikace rozdělena na dvě části – Jazykové hry pro malé školáky fonetické a Jazykové hry pro malé školáky lexikální a gramatické. Oba díly jsou k dispozici pouze jako komplet.

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

Wolters Kluwer

Když si musíte být jistí

[5] Viz https://www.printables.com/@SICCZ.